

Sygn. akt I. Ca 206/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 czerwca 2018r.

Sąd Okręgowy w Suwałkach I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Małgorzata Szostak-Szydłowska
Sędziowie:	SSO Aneta Ineza Sztukowska (spr.) SSO Mirosław Krzysztof Derda
Protokolant:	st. sekr. sądowy Ewa Andryszczyk

po rozpoznaniu w dniu 13 czerwca 2018 roku w Suwałkach

na rozprawie

sprawy z powództwa D. W., S. K. i M. W. (1)

przeciwko R. K.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji pozwanego R. K. od wyroku Sądu Rejonowego w Elku z dnia 7 marca 2018 r. w sprawie sygn. akt I. C. 115/17

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Rejonowemu w Elku do ponownego rozpoznania wraz z rozstrzygnięciem o kosztach postępowania odwoławczego.

SSO Aneta Ineza Sztukowska SSO Małgorzata Szostak-Szydłowska SSO Mirosław Krzysztof Derda

Sygn. akt I. Ca. 206/18

UZASADNIENIE

Powodowie D. W., S. K. i M. W. (1) wystąpili przeciwko R. K. z pozwem o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego w postaci wyroku zaocznego Sądu Rejonowego w Sopocie z dnia 10 lutego 2004 r. w sprawie sygn. akt I. C. 388/03, zasądającego od M. W. (1) na rzecz R. K. kwotę 3.000,00 zł wraz z odsetkami umownymi w wysokości 20% w stosunku miesięcznym od dnia 16.02.2003 r. do dnia zapłaty i kwotę 3.000,00 zł wraz z odsetkami umownymi w wysokości 20% w stosunku miesięcznym od dnia 16.03.2003 r. do dnia zapłaty, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności z dnia 09.04.2004 r. oraz w klauzulę wykonalności przeciwko M. W. (2) jako małżonkowi dłużnika M. W. (1) w dniu 14.05.2013 r. w sprawie sygn. akt I. Co. 1234/12:

- w stosunku do powoda D. W. – w całości

- w stosunku do powódki S. W. – w części obejmującej kwoty należności głównych oraz w części obejmującej odsetki umowne od kwot należności głównych za okres do dnia 12.03.2004 r. i za okres od 23.03.2009 r., a także w części obejmującej koszty procesu

- w stosunku do powódki M. W. (1) – w części, w jakiej Sąd Rejonowy w Sopocie postanowieniem z dnia 14 maja 2013 r. w sprawie sygn. akt I. Co. 1234/12 nadał klauzulę wykonalności przeciwko M. W. (2) oraz w części obejmującej odsetki w wysokości 20% w stosunku miesięcznym od kwot należności głównych za okres od dnia 13.03.2004 r. do dnia 22.03.2009 r.

Jednocześnie powodowie domagali się zasądzenia od pozwanego na swoją rzecz kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu żądania powodowie wskazali, iż są spadkobiercami M. W. (2), przeciwko któremu jako małżonkowi dłużniczki (M. W. (1)), postanowieniem z dnia 14 maja 2013 r. w sprawie sygn. akt I. Co. 1234/12, Sąd Rejonowy w Sopocie nadał klauzulę wykonalności wyrokowi zaocznemu z dnia 10 lutego 2004 r. w sprawie sygn. akt I. C. 388/03. Postanowienie w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności przeciwko M. W. (2) zapadło przy tym w sytuacji, w której wierzyciel – R. K. zrzekł się wobec niego roszczenia, cofając jednocześnie w tym zakresie pozew wytoczony przeciwko M. W. (2) w sprawie sygn. akt I. C. 388/03. To zrzeczenie się roszczenia, zdaniem powodów, unicestwiło uprawnienie R. K. do dochodzenia należności objętej wyrokiem zapadłym w sprawie sygn. akt I. C. 388/03 od M. W. (2) (w tym jako małżonka dłużniczki -M. W. (1)), a w konsekwencji także i od powodów jako spadkobierców M. W. (2). Dodatkowo, powodowie podnosili, że kwestionowany pozew tytuł wykonawczy, w stosunku do powódki S. K., został już częściowo pozbawiony wykonalności (co do odsetek za okres od 13.03.2004 r. do 22.03.2009 r.) wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 20 grudnia 2016 r. w sprawie I ACa 607/16. W sprawie tej powódka S. K. skutecznie podniosła bowiem zarzut przedawnienia roszczenia odsetkowego, a jako że zarzutów zgłoszonych w sprawie niniejszej wówczas nie podniosła, uprawniona jest domagać się ubezskutekcznienia opisanego w pozwie tytułu wykonawczego w pozostałym, tj. nieobjętym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 20 grudnia 2016 r. w sprawie I ACa 607/16, zakresie.

Pozwany R. K., w odpowiedzi na pozew, uznał powództwo w części, tj:

- w stosunku do powoda D. W. w zakresie odsetek umownych od kwot należności głównych za okres od dnia 13.03.2004 r. do dnia 22.03.2009 r.

- w stosunku do powódki M. W. (1) w zakresie odsetek umownych od kwot należności głównych za okres od dnia 13.03.2004 r. do dnia 22.03.2009 r.

W pozostałym zakresie pozwany domagał się natomiast oddalenia powództwa oraz zasądzenia od powodów na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Uzasadniając swe stanowisko w sprawie pozwany wskazał, iż znana jest ma argumentacja Sądu Apelacyjnego w Białymstoku przedstawiona w uzasadnieniu wyroku z dnia 20 grudnia 2016 r. w sprawie I ACa 607/16, której to argumentacji nie kwestionuje i która to argumentacja legła u podstaw jego decyzji o częściowym uznaniu powództwa. Pozwany zauważył jednak, że argumentacja ta nie może przesądzać o zasadności całości pozwu. Skutku takiego – zdaniem pozwanego – wywołać nie może też fakt, iż w sprawie I. C. 388/03 cofnął on pozew w stosunku do M. W. (2) i zrzekł się roszczenia w tym zakresie. Pozwany zwrócił uwagę, że powództwo w sprawie I. C. 388/03 (uwzględnione w stosunku do M. W. (1)) wywiedzione zostało w związku z niewywiązaniem się przez M. i M. małż. W. z umowy najmu zawartej przez oboje wyżej wymienionych z pozwanym w dniu 26.11.2001 r. Co prawda, wskutek cofnięcia pozwu w stosunku do M. W. (2), jego osobisty dług z tejże umowy wynikający przekształcił się w zobowiązanie naturalne (które wykonane może być jedynie dobrowolnie), ale skutek taki nie nastąpił odnośnie do długu M. W. (1), wynikającego z tej samej umowy. Do uregulowania tego długu (tj. długu M. W. (1)) M. W. (2) (a w konsekwencji jego spadkobiercy) jest zobligowany zatem jako małżonek dłużnika, czyli osoba trzecia niebędąca dłużnikiem. Skoro bowiem M. W. (2)

sygnował umowę najmu z dnia 26.11.2001 r. obok M. W. (1), to przyjęć należy, że wyraził on zgodę na działanie przez nią teje czynności prawnej. To zaś, w świetle art. 787 kpc, rodzi jego (a w konsekwencji także jego spadkobierców) odpowiedzialność za dług z przedmiotowej umowy najmu wynikający, z ograniczeniem rzecz jasna odpowiedzialności do majątku wspólnego małż. W. (w tym nabytego przez spadkobierców M. W. (2)). Poza powyższą argumentacją, odnośnie powództwa S. K., pozwany podniósł też, że winno ono zostać oddalone dodatkowo z tej przyczyny, iż zarzuty przez nią podniesione są sprekludowane w świetle treści art. 843§3 kpc.

Wyrokiem z dnia 07 marca 2018 r. w sprawie sygn. akt I. C. 115/17 Sąd Rejonowy w Elku żądanie pozwu uwzględnił w całości i jednocześnie zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 1.251,00 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania w sprawie.

W uzasadnieniu powyższego wyroku Sąd I instancji wskazał, że sam stan faktyczny sprawy nie był między stronami postępowania sporny; sporna zaś była jedynie interpretacja przepisów prawa. Jednocześnie Sąd ten wskazał, że zrzeczenie się roszczenia jest czynnością materialno prawną i rodzi skutki w stosunku do spadkobierców M. W. (2), którzy nie mogą być w gorszej sytuacji prawnej niż wyżej wymieniony. Oznacza to, że powodowie dziedziczą dług po zmarłym M. W. (2), ale nie mogą odziedziczyć go w kwocie wyższej niż obciążał spadkodawcę wobec zrzeczenia się roszczenia w stosunku do niego. Końcowo zaś Sąd I instancji wskazał, iż w odniesieniu do żądania powódki S. K. nie można mówić o res iudicata, gdyż powództwo o pozbawienie tytułu wykonawczego kwestionowanego pozwem w sprawie niniejszej uprzednio wytoczone oparte było o zarzut przedawnienia i dotyczy innego okresu niż żądanie w sprawie niniejszej. Jako podstawę prawną wydanego przez siebie orzeczenia Sąd Rejonowy wskazał przy tym art. 840 kpc i – dodatkowo, w odniesieniu do kosztów procesu – art. 98§1 kpc w zw. z §2 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 03 października 2016 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. poz. 1804).

Apelację od powyższego wyroku wywiódł pozwany, zaskarżając go w całości i zarzucając mu:

- 1) nierozpoznanie istoty sprawy,
- 2) naruszenie przepisu art. 328§2 kpc poprzez sporządzenie uzasadnienia wyroku niespełniającego wymogów tym przepisem przewidzianych wobec niezawarcia w nim danych pozwalających na weryfikację stanowiska sądu i motywów leżących u jego podstaw, a polegającym na braku należytego wskazania podstawy faktycznej rozstrzygnięcia w zakresie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów na których się oparł i przyczyn, dla których innym odmówił wiarygodności i mocy dowodowej oraz wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa, w tym braku jakiegokolwiek odniesienia się przez sąd do stanowiska pozwanego w zakresie forsowanej przez niego podstawy prawnej rozstrzygnięcia, co w konsekwencji uniemożliwiło prześledzenie procesu subsumcji, a nawet uniemożliwia postawienie właściwego zarzutu naruszenia prawa materialnego wobec niemożności ustalenia podstaw prawnych działania sądu, jak również kontrolę orzeczenia przez sąd odwoławczy,
- 3) naruszenie przepisu art. 232 kpc w zw. z art. 233§1 kpc w zw. z art. 328§2 kpc poprzez dokonanie oceny dowodów a w konsekwencji czynienie ustaleń faktycznych w sprawie na podstawie akt sprawy I. C. (...) Sądu Okręgowego w Suwałkach, I. C. 388/03 i I. Co. 1234/12 Sądu Rejonowego w Sopocie oraz akt egzekucji komorniczej Km (...), które nie mogą stanowić dowodu w sprawie z uwagi na brak wskazania przez powodów i sąd konkretnych dokumentów, które miałyby stanowić dowód, a które mogłyby zostać dopuszczone przez sąd, podlegać wszechstronnej ocenie dokonywanej przez sąd i być w konsekwencji podstawą bądź też nie do czynienia ustaleń faktycznych w przedmiotowej sprawie, co z kolei uniemożliwia pozwanemu ustosunkowanie się do konkretnych dowodów, oceny ich wiarygodności i mocy dowodowej, a w konsekwencji ustosunkowania się do prawidłowości poczynionych przez sąd ustaleń faktycznych, które powinny być podstawą do wyboru właściwej normy prawnej stosowanej na gruncie przedmiotowej sprawy,
- 4) naruszenie przepisu art. 233§1 kpc w zw. z art. 328§2 kpc poprzez dokonanie dowolnej, niewszzechstronnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego polegającej na pominięciu w dokonywanej ocenie materiału dowodowego dowodu w postaci umowy najmu podpisanej przez M. W. (1) i M. W. (2), a innymi słowy polegającego na nie dokonaniu oceny jego wiarygodności i mocy dowodowej i nie poczynieniu w oparciu o ten dowód żadnych

ustaleń faktycznych, co miało istotne znaczenie dla sprawy, gdyż dokument ten przesądzał o możliwości rozciągnięcia klauzuli wykonalności na M. W. (2) jako małżonka M. W. (1), niezależnie od faktu zrzeczenia się roszczenia przez R. K. względem M. W. (2), co w konsekwencji pozwalało na prowadzenie egzekucji przeciwko M. W. (2) z jego majątku wspólnego z M. W. (1) na podstawie art. 787 kpc, z wyłączeniem jego majątku osobistego, a po jego śmierci na prowadzenie egzekucji przeciwko jego spadkobiercom z tej części spadkowej, która stanowiła majątek wspólny,

5) naruszenie przepisu art. 843§3 kpc poprzez błędne uznanie, że zarzuty zgłoszone przez S. K. nie są sprekludowane, podczas gdy z zebranego materiału dowodowego wynika, że S. K. nie mogła zgłosić zarzutów objętych pozwem, gdyż utraciła prawo do ich powoływania się w przedmiotowej sprawie.

Przy uwzględnieniu wszystkiego powyższego, pozwany wnosił o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji oraz zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w podwójnej wysokości.

W odpowiedzi na apelację powodowie wnieśli o jej oddalenie oraz zasądzenie od pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Zgodnie z treścią art. 386§4 kpc sąd drugiej instancji uchyła zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania m.in. wówczas, gdy sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy. Nierozpoznanie istoty sprawy w rozumieniu powyższego przepisu oznacza zaniechanie przez sąd pierwszej instancji zbadania materialnej podstawy żądania pozwu albo pominięcie merytorycznych zarzutów pozwanego. Zgłoszenie zarzutu nierozpoznania istoty sprawy wymaga przy tym wykazania, że uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia nie zawiera wszystkich elementów określonych w art. 328§2 kpc, a ich nieprzytoczenie nie pozwala na wyrażenie oceny w przedmiocie prawidłowości wydanego orzeczenia w zakresie kwestionowanym w środku zaskarżenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 września 1998 r. w sprawie II CKN 897/97 opubl. w zbiorze orzecznictwa LEX za nr 34232, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2000 r. w sprawie IV CKN 175/00 opubl. w zbiorze orzecznictwa LEX za nr 515416, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2005 r. w sprawie I UK 137/04, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 lipca 2006 r. w sprawie V CSK 140/06 opubl. w zbiorze orzecznictwa LEX za nr 1101691).

Zdaniem Sądu Okręgowego w sprawie niniejszej Sąd Rejonowy istoty sprawy nie rozpoznał. Do wniosku takiego skłania treść uzasadnienia zaskarżonego wyroku, które nie spełnia wymogów stawianych w art. 328§2 kpc.

I tak, w pierwszej kolejności zgodzić należy się z pozwanym, że przywołana w uzasadnieniu tym podstawa prawna orzeczenia wydanego przez Sąd I instancji jest niedostatecznie sprecyzowana. Jak trafnie zauważył autor apelacji, art. 840 kpc przewiduje szereg niezależnych od siebie podstaw pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności. Niedookreślenie przez Sąd Rejonowy, którą z tych podstaw uznał za miarodajną w sprawie niniejszej (choćby opisowo) tak naprawdę uniemożliwia dokonanie kontroli instancyjnej orzeczenia (nie wspominając już o tym, że uniemożliwia też właściwe skonstruowanie zarzutów apelacyjnych).

Dalej, w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia de facto zaniechano dokonania oceny dowodów, a przede wszystkim - jak trafnie podniesiono w apelacji - w ogóle nie rozważono przydatności (bądź nie) dla rozstrzygnięcia załączonej do pozwu umowy najmu z dnia 26.11.2001 r. Tym samym, poza zarzutem naruszenia art. 328§2 kpc, za słuszny uznać należało też podniesiony w apelacji zarzut naruszenia art. 232 kpc i art. 233§1 kpc.

Przede wszystkim jednak w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku nie odniesiono się do merytorycznych zarzutów pozwanego zgłoszonych przeciwko żądaniu pozwu. Podkreślić w tym miejscu należy, że zasadnicza linia obrony pozwanego w sprawie niniejszej zasadzała się na twierdzeniu, iż odpowiedzialność powodów jako spadkobierców M. W. (2) utrzymuje się mimo cofnięcia pozwu i zrzeczenia się wobec wyżej wymienionego roszczenia w sprawie I. C. 388/03 Sądu Rejonowego w Sopocie z uwagi na spełnienie przesłanek z art. 787 kpc. Do twierdzenia tego Sąd I instancji w żaden sposób nie odniósł się, pomijając w ten sposób najistotniejszą kwestię w sprawie niniejszej.

Zauważenia wymaga, że wymogu ustosunkowania się do tego twierdzenia nie spełnia zawarta w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku konstatacja, iż zrzeczenie się roszczenia jest czynnością materialnoprawną. Jakkolwiek konstatacja ta jest prawidłowa i wręcz oczywista, to odnieść ją można wyłącznie do sytuacji M. W. (2) jako dłużnika osobistego R. K. z tytułu umowy najmu z dnia 26.11.2001 r. Nijak ma się ona natomiast do sytuacji M. W. (2) jako małżonka dłużniczki osobistej R. K. z tytułu umowy najmu z dnia 26.11.2001 r. (M. W. (1)). Sytuacje te są całkowicie odmienne, co wykazywał zresztą pozwany w obszernej odpowiedzi na pozew. Wymagało to zajęcia stanowiska przez Sąd I instancji, od czego Sąd ten, niestety, uchylił się. Uchylił się też Sąd Rejonowy od zajęcia stanowiska w kwestii prekluzji zarzutów zgłoszonych w sprawie niniejszej przez powódkę S. K.. Sąd ten kwestię tę rozważył bowiem jedynie w kontekście ewentualnego odrzucenia pozwu z uwagi na res iudicata, a nie w kontekście utraty prawa powołania się na te zarzuty z uwagi na ściśle określony w art. 843§3 kpc termin zgłoszenia faktów, dowodów i zarzutów na poparcie żądania pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności.

Uwzględniając wypunktowane powyżej usterki orzeczenia Sądu Rejonowego, Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, iż niemożliwym jest dokonanie kontroli instancyjnej zaskarżonego wyroku. Prawidłowe rozstrzygnięcie sprawy niniejszej wymaga bowiem poczynienia ustaleń czy zawarcie przez M. W. (1) umowy najmu z dnia 26.11.2001 r. nastąpiło za zgodą M. W. (2) oraz czy umowa najmu z dnia 26.11.2001 r. stanowi dokument prywatny lub urzędowy wykazujący, iż wierzytelność objęta wyrokiem Sądu Rejonowego w Sopocie z dnia 10 lutego 2004 r. w sprawie I. C. 388/03 powstała z czynności prawnej dokonanej przez M. W. (1) za zgodą M. W. (2) jako małżonka, a następnie rozważenia czy zrzeczenie się przez R. K. roszczenia w stosunku do M. W. (2) w sprawie I. C. 388/03 Sądu Rejonowego w Sopocie wpływa na sytuację wyżej wymienionego (a w konsekwencji i jego spadkobierców) jako małżonka dłużniczki ze sprawy I. C. 388/03 (a nie jako dłużnika osobistego R. K.). Rozważenia wymaga też kwestia prekluzji zarzutów zgłoszonych w sprawie niniejszej przez powódkę S. K., ale w kontekście treści art. 843§3 kpc a nie art. 199§1 pkt 1 kpc (jak uczynił to Sąd I instancji). Wskazówki te winien wziąć pod uwagę Sąd Rejonowy przy ponownym rozpoznaniu sprawy.

Wskazać w tym miejscu należy, że samodzielne poczynienie przez Sąd Okręgowy ustaleń i rozważań w zakresie wskazanym w akapicie poprzednim wprawdzie byłoby możliwe, ale pozbawiłoby strony postępowania prawa do instancyjności, zagwarantowanego przez art. 176 Konstytucji RP. Takiej sytuacji zaaprobować zaś nie można (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 15 stycznia 2013 r. w sprawie sygn. akt III AUa 753/12 opubl. w zbiorze orzecznictwa LEX za nr 1259668, wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 31 października 2012 r. w sprawie sygn. akt I A.Ca. 473/12 opubl. w zbiorze orzecznictwa LEX za nr 1237857, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 24 października 2012 r. w sprawie sygn. akt III. A.Ua. 1153/12 opubl. w zbiorze orzecznictwa LEX za nr 1223387).

Uwzględniając wszystko powyższe, z mocy art. 386§4 kpc, orzeczono jak w sentencji, pozostawiając w myśl art. 108 § 2 k.p.c. Sądowi rozpoznającemu ponownie sprawę rozstrzygnięcie o kosztach postępowania.

SSO Aneta Ineza Sztukowska SSO Mirosław Krzysztof Derda SSO Małgorzata Szostak-Szydłowska